

LIVE PROJECT KOLENSPOOR GENK | LIESBETH HUYBRECHTS AAN TAFEL MET WIM VANHOOF

OP EEN NIEUW (KOLEN)SPOOR

Wat kan het Kolenspoor betekenen voor de Genkenaren op vlak van voeding? Studenten architectuur onderzochten het, ontwierpen pop-upvoedsel-werkstations en bouwden die ook zélf langs het Kolenspoor. “Het Kolenspoor is niet louter een fysieke verbinding, maar ook een sociale hefboom die mensen, natuur, trekpleisters, economische hotspots en lokale projecten met elkaar kan verbinden”, aldus stadsplanner Wim Vanhoof.

Hoe is het idee voor het Live Project Kolenspoor ontstaan?

Liesbeth Huybrechts: Het *Live Project* past in een bredere samenwerking tussen de UHasselt-onderzoeksgroep ArcK en de Stad Genk, waarin we onderzochten welke rol het Kolenspoor kan spelen voor Genk en de Genkenaren.

Wim Vanhoof: Vanuit verschillende perspectieven koesterde men plannen en dromen voor het Kolenspoor. Natuurorganisaties, de toeristische sector, buurtbewoners: iedereen zag veel potentieel. Maar

hoe haalbaar was het om al die functies samen te brengen op de relatief beperkte ruimte? Hoe konden we rond het Kolenspoor de grootste meerwaarde creëren voor de Genkenaren? Een studie moest ons daar meer richting in geven. Met de UHasselt als partner kozen we voor een co-creatief participatieproces dat voortborduurde op wat er vandaag al is.

Hoe begin je aan zoiets?

Liesbeth Huybrechts: Er bestonden al veel boeiende projecten rond het Kolenspoor, maar die waren zó versnipperd dat niemand het overzicht

had. Dus zijn we – letterlijk – op onze bakfiets gesprongen en het Kolenspoor afgereden. De tuiniers in de volkstuintjes, de compostmeesters, de jeugdbewegingen en de kunstenaars die we onderweg tegenkwamen, stelden we steeds dezelfde vragen: *Wie zijn jullie? Wat doen jullie op het Kolenspoor? Waarom doen jullie dat precies dáár? En hoe zien jullie de toekomst van het Kolenspoor?* Dat leverde mooie verhalen op die we – samen met een portretfoto van de gesprekspartners – verzamelden en verspreidden via postkaarten en een website.

Wat was de volgende stap?

Wim Vanhoof: We merkten dat het Kolenspoor vooral in beeld kwam in functie van vier grote thema's: voeding, natuur, energie en mobiliteit. Dus brachten we per thematische cluster alle actoren samen in workshops. Iedereen had op voorhand elkaars verhalen al kunnen lezen. En dat had duidelijk gerendeerd, want de opkomst was groot. Deelnemers voelden zich betrokken en wilden graag meedenken over de toekomst van het Kolenspoor.

Liesbeth Huybrechts: Kleine en grote, publieke en private partners brainstormden samen rond een aantal op voorhand uitgetekende scenario's. Tijdens de workshops probeerden we hun verbeelding te stimuleren. Zo maakten we samen een heel groot tapijt waarop de deelnemers – naast alle informatie die we al verzameld hadden – nieuwe ideeën konden naaien.

FOODTRUCK

Werkte die aanpak?

Liesbeth Huybrechts: Absoluut. Stadstellers, sociale voedselinitiatieven, cateraars, scholen, hobby-tuinders en kunstenaars die rond het Kolenspoor actief

KOLENSPOORSTUDIE

De studie rond de toekomst van het Kolenspoor was een samenwerking tussen plusOffice-architecten, Delva Landschapsarchitecten, ArcK, Stad Genk en Buur. De *Live Projects* worden begeleid door Liesbeth Huybrechts, Frank Vanden Ecker en Peter Princen en verdergezet binnen *Design & Build* door Bart Janssens en Elke Knapen.

WIM VANHOOF is stedenbouwkundige en ruimtelijk planner voor Stad Genk.

waren, kenden elkaar soms al wel. Maar door hen samen te laten praten over een afgebakend scenario, zagen we spontaan nieuwe samenwerkingen ontspruiten. Vooral rond het *topic* voeding oogstte die aanpak bijna onmiddellijk succes.

Wim Vanhoof: Tijdens deze gesprekken werden de figuurlijke zaadjes geplant. De kiemen van nieuwe samenwerkingen ontluiken schijnbaar vanzelf. Zo wil een cateraar de producten van een lokale bioboer gebruiken en samenwerken met een sociaal tewerkstellingsproject rond het Kolenspoor. *Labiomista* wil een elektrisch voertuig, dat lokaal geproduceerd

wordt in samenwerking met *Addax Motors*, ombouwen en vormgeven tot een eigentijdse foodtruck die Thor Catering dan zou uitbaten. Zo willen ze samen lokaal geproduceerd eten op verschillende knooppunten rond het Kolenspoor gaan verdelen.

DIVERSITEIT

In welke fase werden de architectuurstudenten eigenlijk betrokken?

Liesbeth Huybrechts: De resultaten van de derde workshop vormden de briefing voor onze studenten. Zij moesten rond voeding op zoek gaan naar manieren om de productie, distributie, verwerking en verkoop van lokaal geteelde voeding via het Kolenspoor te stimuleren en faciliteren. Met alleen al 69 volkstuintjes zijn alle losse initiatieven op zichzelf te klein om economische, ecologische of recreatieve meerwaarde te genereren, maar – via het Kolenspoor – kunnen die projecten fysiek met elkaar verbonden worden tot één samenhangend verhaal.

Welke resultaten leverde dat op?

Liesbeth Huybrechts: In het eerste jaar van de Kolenspoorstudie werden drie pop-ups gebouwd. Een bijentoren voor de vele, jonge imkers in de buurt, een ontmoetingscirkel waar buurtbewoners konden genieten van voeding én micro-huisjes verbonden aan de volkstuinten. Die kleine huisjes hadden een keukentje waarin de lokaal gekweekte producten verwerkt konden worden in een gerecht. Aan de andere kant van het huisje kon een luikje opengeklapt worden om die verse producten te verkopen. Door verschillende huisjes in dezelfde stijl aaneen te schakelen, ontstond een mooi en kleurrijk geheel.

Wim Vanhoof: Een mini-markt die ook de typisch Genkse, culturele diversiteit heel zichtbaar en

tastbaar maakte. Veel volkstuintjes worden namelijk beheerd door iemand met een andere culturele achtergrond. In elk tuintje worden andere producten geteeld die ook weer in diverse recepten verwerkt worden. Die culinaire multiculturaliteit zou in de smaak vallen. Niet alleen bij de buurt, maar ook bij toeristen.

VERBEELDEND

Waarom is het belangrijk dat studenten hun ontwerpen ook effectief bouwden?

Wim Vanhoof: Omdat het verbeeldend werkt. Jonge mensen die in jouw achtertuin twee weken lang iets aan het bouwen zijn: dat wekt belangstelling en brengt discussie op gang. Ook al waren het slechts tijdelijke bouwsels, ze maakten zichtbaar

welke ideeën Genk koestert voor het Kolenspoor. En het duurde ook nooit lang vooraleer buurtbewoners – letterlijk – mee timmerden aan dat nieuwe verhaal voor hun wijk. Er werd hard gewerkt, maar ook veel gebarbecued en gefeest. De *Live Projects* brachten mensen samen.

Liesbeth Huybrechts: Als opleiding vinden we het belangrijk dat onze studenten achter hun tekenafel uitkomen. Dat ze niet alleen bezig zijn met gebouwen ontwerpen an sich, maar dat ze ook oog krijgen voor de bredere context. Studenten moeten leren ontwerpen vanuit een maatschappelijke vraag, met lokale materialen en in dialoog met de gemeenschap. Draagvlak leren creëren bij stadsdiensten, buurtbewoners en andere stakeholders: dat zijn belangrijke *skills* voor architecten vandaag.

Wim Vanhoof: En achteraf kijken ze ook vanuit een ingenieursstandpunt naar hun bouwsels. Hoe hadden ze hun tijdelijke ontwerpen bijvoorbeeld stabiel en duurzamer kunnen maken? Ook dát is waardevol.

Waar ligt voor Stad Genk de grootste meerwaarde?

Wim Vanhoof: Als stad kan je op papier wel veel plannen uittekenen, maar zolang mensen in hun omgeving niets zien veranderen, blijft dat een vaag verhaal. Door op deze manier ideeën naar de wijk te brengen, creëer je méér betrokkenheid en interactie. De pop-upvoedsel-stations brachten mensen samen en activeerden de gemeenschap. Het zijn géén projecten ontworpen door een overheid, maar initiatieven die van onderuit bedacht en vormgegeven werden door beleid, burgers, private en publieke organisaties... Daarin schuilt de grootste kracht.

DE ANDERE MARKT

Met living lab *De Andere Markt* creëerden Stad Genk, UHasselt-onderzoeksgroep ArcK en LUCA School of Arts een platform om participatieve stadsvernieuwingprojecten voor Stad Genk te bundelen. *De Andere Markt* vormt niet alleen een ideale, neutrale en laagdrempelige uitvalsbasis om de stad en haar actoren te leren kennen. Het zorgt bovendien voor continuïteit tussen de verschillende projecten zoals o.a. *Kolensporen*.

LIESBETH HUYBRECHTS is professor architectuur en coördinator van de *Live Projects*.